

EDUCACIÓ PER A LA TRANSFORMACIÓ

JUAN PABLO ORREGO

Santiago de Xile

L'ésser humà és molt peculiar. El filòsof francès, Edgar Morin, pensa que la naturalesa humana és com una argila maleable que moldegen les circumstàncies històriques, socials, familiars, la pau o la guerra, els exemples, els models que ens envolten.

En néixer som potser el més inermes, desemparat i dependent de tots els mamífers. Necessitem aprendre-ho tot, fins i tot la nostra identitat cultural. Per això som tan diferents, malgrat ser tan semblants. Un lleó és un lleó, i viu, en gran mesura, com ho fan tots els seus congèneres, i tots mengen el mateix i tenen similars melenes i hàbits. Nosaltres, en canvi, podem ser programats per actuar i vestir-nos de diverses maneres, per menjar aliments diferents... i sobretot per ser "tribals", bondadosos, generosos, màgics... o individualistes, competitius, agressius, i fins i tot violentament destructius.

N'hi ha que pensen que som més instintius del que sembla i que el problema és que a la civilització els instints són reprimits, gairebé eradicats pel sistema educatiu, que conforma l'individu a l'entorn sociocultural imperant, amb un bombardeig d'informació, i imposicions des de fora cap a dintre, allò que no permet que floreixi la seva essència. El filòsof hindú Rabindranath Tagore pensava que un dels principals problemes de l'educació europea era aquesta coerció sobre l'individu per "civilitzar-lo", quedant la seva individualitat i la seva espiritualitat en el seu interior profund simplement com quelcom innat. Tagore promovia una educació "des de dins cap a fora" que permetés a la persona deixar aflorar la seva naturalesa i els seus instints. També pensava que un altre gran escull educacional en la cultura "occidental" era la manca de comunió amb la natura.

Realment és insòlit que la majoria de la humanitat actuï ignorant les "directrius operacionals" de la biosfera que ens acotxa i ens sustenta, quelcom amb el que qualsevol animal compta des que

neix. Ocells, papallones i balenes migren milers de quilòmetres sense manuals d'instrucció, mapes, ni títols universitaris. Les abelles –alquimistes sense doctorats–, en base a les matèries primeres que els proporciona l'entorn, particularment les plantes i les seves flors, fabriquen, sense pensar-ho dos cops, mel, cera, pròpolis, gelea real... i les cel·les hexagonals micromètricament exactes i idèntiques dels seus ruscos, i tot sense universitats ni capacitacions.

És increïble que a principis del segle XXI nosaltres els humans encara no entenguem que som una unitat amb tota la biosfera, que compartim els mateixos àtoms i elements, les mateixes molècules d'aigua presents al nostre planeta Terra des de fa milers de milions d'anys; que no percebem que estem tan arrelats a la natura com els arbres, mitjançant l'aire, l'aigua, els aliments, i les impressions sensorials; que no veiem que estem en un "boca a boca" amb la natura: respirem, bevem i mengem, i retornem gasos, líquids i sòlids, i també podem respondre a la bellesa.

¿Encara no ens hem adonat que, literalment, descendim de les bactèries i les cèl·lules eucariotes, i que l'evolució s'ha desplegat en base a la cooperació i la simbiosi, i no pas a la competència? Aleshores estem perduts, no sabem on estem situats, ni quin és el nostre lloc en l'ordre natural. No reconeixem els nostres orígens. Som cecs, sords, insensibles, i aquest és un fenomen sociocultural massiu induït. Letal barreja d'ignorància, inequitat, faràndula, misèria, violència i mala qualitat de vida per a molts.

Necessitem urgentment educació, no pas per conformar-nos a societats patològiques i disfuncionals, sinó pel canvi, per la transformació audaç, per alimentar una revolució històrica, guiada per una alta intel·ligència 'comunitarista', amorosa, intuïtiva, artística i arrelada.

Sempre hem pogut i podrem. I...?

